

bocsátanak, meglehetősen erős, a kisebb állatokat rögtön megöli s a nagyobbakra is veszélyes lehet. Vannak adataink, hogy egy elektromos harcsa villanyszikrájának títése egy lovat is képes elkábítani.

Más halak tüskékkel vannak fölfegyverezve, mint a tüskés úszójúak általában. Egyes fajoknál a nagyobb tüskék aljában méregmirigyek vannak, mint a kígyók méregfogainál s ellenségeiket nemcsak megsebzik, hanem meg is mérgezik. A legtöbb fajnál azonban a méregmirigy nincs jelen s csak szúrással ártanak ellenfelöknek. Ilyen például a durbincs, mely nemegy kezdő horgász kezét szurkálta már össze úgy, hogy a halat ijedtében visszadobta a vízbe. Más halfajoknak a harapása is veszedelmes. Hogy többet ne említsünk, ott vannak a czápafélék, melyeknek harapása még a szárazföldi ragadozókéét is felülmúlja.

A rákok fegyvere a különböző alakú ollók. Hogy az olló, mint fegyver, mennyire felel meg czéljának, elmondhatják azok, a kik már voltak abban a szerencsés helyzetben, hogy fürdés közben egy jókora rák lábuk nagy újjába kapaszkodott. A polypok és a meduzák fegyvere az úgynevezett csalánozó tokocskák, a cnidocysták, melyek az egész test felületen rétegében elvannak terjedve. Ezek a csalánozó tokocskák mind egyike egy-egy hólyagos sejt, melynek belseje maró folyadékkal van kitöltve. E folyadékban úszik egy spirálisan fölsavarodott fonál, mely tövén horgokkal van ellátva. Az állat már pusztá érintésre kiveti e hosszú fonalat s a rajta levő horgok megsértik ellenfelének bőrét s a kilövelt maró folyadék a nyílt sebbe jutva, gyuladást okoz, mely olykor még nagyobb állatokra is veszélyes lehet. Igaz, hogy egy-egy csalánozó tok nagyon kicsiny s egy magában nem sokat árthat, de rendszeren roppant számban vannak

jelen s így együttes hatásuk igen is szembeötlő. Hiszen az alig 3—4 milliméter nagy édesvízi hydrának egy-egy karjában közel 4000 ilyen csalánozó tokocska van.

A fejlábúak, a *Cephalopodák* fegyvere, a fejen, a szájnylás körül elhelyezett hosszú, hajlékony fogókarok olyanok, mint a kígyók, minden irányban mozgathatók s alsó felületük szívó gödröcskéekkel van ellátva, melyek szintén a megragadott zsákmány erősen tartására szolgálnak. A legközönségesebb fajok az *Octopus vulgaris*, melyet a partmenti lakók igen jól ismernek. Színe a világos szürke és a sötétbarna színek között váltakozik. Rendszeren 20—30 cm. hosszú karjai vannak, de már többször láttak olyanokat is, melyeknek egy méternél is hosszabb karjai voltak. Ha egyszer megfogja áldozatát, többé el nem ereszti, inkább le hagyja tépni karját, semhogy visszahúzná. Az ilyen példányok azután már az emberre nézve is veszedelmesek lehetnek. A régiek természetesen túlozva, azt tartották róla, hogy óriásira megnő s a nagy hajókat is le tudja húzni a tenger fenekére.

Mérges fegyverei vannak egyes csúszó-mászók-nak s némelyik rovarnak. A mérges kígyók úgynevezett méregfogai belül, vagy felületükön csatornásak s e csatornán keresztül bocsátják áldozatuk testébe a halált okozó mérget. Egyes kígyófajok harapása nagyon veszedelmes, mint például a viperáé, a csörgőkígyóé, a szemüveges kígyóé stb. A kígyók más részének fegyvere roppant izomerejük. Az óriás kígyó egy ökör csontjait is össze tudja morzsolni szörnyű szorításával. A mérges rovarok többnyire nem oly veszedelmesek nagyobb állatokra nézve, mint a mérges kígyók, de azért az általuk ejtett seb is sokszor veszélyt okozhat. A pókok, a skorpiók és a százlábúak minden faja többé-kevésbbé mérges. A méhek és darazsak

reggeli órákban valami negyven vagy ötvenen összeverődnek és valóságos csatákat vívnak egymás ellen. Ilyenkor az egyik hangosan elkiáltja magát, mire mindannyian megindulnak és kevélykedve, felfuvalkodva mennek el egymás mellett, kihívó pillantásokat vetve egymásra. Azután hihetetlen gyorsasággal és erővel összezsapnak, miközben élesen rikkantva, egy vagy két lábnyi magasságra ugranak.

A kakas alig bújt ki a tojásból, máris megtámadja a társát. Egy vagy két hetes kakasoknak a harcziás játéka nem tartozik épen a ritkaságok közé. A halaknál is igen gyakran tapasztaljuk a harcziás játékkedvet. Néha valóságos hajtvadászatot rendeznek egymás ellen, még pedig csupa mulatságból. Sőt az alsóbbrendű állatokon, a legyén, szünnyogon, hangyán és némely pókon is többé-kevésbbé erőt vesz a játék szenvedelme. A hangyák például hátsó lábaikra állanak és mellső lábaikkal átkarolják társaikat, majd megragadják egymás csápjait és a rágókészülékekkel mardossák egymást, hol a földön hemperegve, hol pedig egymást czipelve.

Legnagyobb a játékkedv a ragadozó, vérengző, húsevő állatoknál. A folytonos küzdelem, amely emez állatok életével jár, egyszersmind kegyetlenné teszi őket. Ezek az állatok olybá veszik a zsákmányt, mint valami életfentartó eszközt. Érzéketlenek az ő szenvedései iránt, sőt gyönyörködnek benne. Mert ezek mintegy kézzelfoghatóbbá, biztosabbá, teljesebbé teszik a győzelmet, a mely szükséges föltétele az ő földi létüknek.

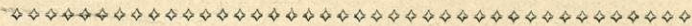
A farkas, meg a róka hosszasan játszanak a zsákmányukkal és gyakorolják magukat, hogyan ragadják meg ismét, ha véletlenül kisiklik a karmaik közül. A macska, ha megharapta az egeret, elereszti és addig nyaldossa, addig piszkálja, amíg

lábra nem kel és szökni akar. Ekkor ismét ráveti magát és tovább folytatja a játékot. A fehérfejű sas (*Falco leucocephalus*) ujjongva felsívít, ha áldozatának végső vonaglását érzi.

A játékkedv már a fiatal állatban is ki van fejlődve. A fiatal kutyák, macskák egymást kergetik, verekednek, marakodnak, de az egész csupán csak játék, merő színlelés. A kecskék hátsó lábukra állanak és úgy törnek egymás ellen, azonban ez a harc is nem egyéb a szilaj dévajkodásnál.

Gyakran azonban megesik, hogy az ártatlan játék komoly fordulatot vesz. Az állatok addig-addig mardossák, karmolják, ingerlik egymást, a míg a folytonos küzdelem, vagy a véletlenül okozott fájdalom fel nem izgatja, el nem mérgesíti őket, mire dühösen törnek egymás ellen s az ártatlan játék véres harczzal végződik.

Gauss Viktor.

A „Steinhund.“

Azóta, hogy e lapok hasábjain megírtam »Lord úr«-nak, az én hűséges vadászkutyámnak a történetét, többen kérdezték tőlem: milyen az a »Gozsdu-féle Steinhund!?!«

Elmondom.

Van a mi városunkban egy mindenki által szeretett és tisztelt úri ember, ki sok más jeles tulajdonságai mellett arról is nevezetes, hogy híres és nevezetes Nimród és hogy ő maga is büszke arra, hogy a kutyaismeret terén városi tekintélynek tartják. Az ő hite és elbeszélése szerint vadászkutyáinak nincsen párja messze földön, azok igazi fajkutyák, tiszta vérűek, előkelő származásúak.

fullánkjuk segélyével juttatják az ellenség testébe a mérget. A fullánk rendszeren a test belsejében van elrejtve s csak izgatott állapotban válik láthatóvá. A fullánk csöves s a csövön keresztül folyik a mérge a testbe. A mérge rendszerint nagy mennyiségű hangyasavat tartalmaz. A nagyobb állatokon a darázs, vagy a méh szúrása csak fájó daganatot okoz, de ha tömegesen támadják meg az illető állatot és egész testét összeszurkálják, az embert, sőt az ökröt, lovat is elpusztíthatják. A legyek, szúnyogok, moszkítóok szintén mérgező váladékot bocsátanak szúrás alkalmával a testbe. A szűrő részek a szájrészekből alakultak s igen komplikált módon juttatják a mérget a sebbe. A hírhedt kolumbácsi légy szintén a szúrás alkalmával a sebbe kerülő mérge miatt veszedelmes. A kolumbácsi légy csípése nagyon fájdalmas daganatot okoz s ha tömegesen lepik el az állatot, mint rendszeren szokták, s összeszurkálják, az rövid időn elpusztul. Más rovarok, különösen a hernyók és a bogarak, maró folyadékot lövelnek megtámadójukra. Ez a folyadék csípős, maró hatású és apróbb állatokra veszedelmes lehet. A hangyák szintén mérgező váladékkal védekeznek, de ők előbb szájrészeikkel megsebzik ellenfelüket s így a nyílt sebbe bocsátják a hangyasavas folyadékot, mely így még veszélyesebb gyuladást okoz. Egyes nagyobb tropikus hangyafajok csípése még az emberre nézve is veszélyt okozhat. A csípés után erősen megdagad az illető hely s gyakran sebláz is fölléphet. Más tropikus hangyafajok csípése ugyan nem okoz nagyobb daganatot, de úgy éget, mint az izzó vas.

A katókabogár, a körisbogár, a nünütke stb. avval védekeznek, hogy olajszerű, erős penetráns szagú folyadékot lövelnek ki testükből. E folyadék nem a szájon, vagy az alfelnyíláson jön elő, hanem a test

ívei között, különösen pedig a lábak ívei között. Ilyesfélék a békák és a szalamandrák mérgező és bűdös szagú váladékai is, melyet a hátoldalon levő mirigyek választanak el. Egyes hernyófajok szőrei is tartalmazhatnak csípős folyadékot, mely ha nagyobb mennyiségben a bőrre jut, a nagyobb állatokra is veszedelmes lehet. Ilyen hernyó, hogy többet ne említsek, a búcsújáró lepke hernyója.

Főbb vonásaiban elősoroltuk volna az állatországban leginkább elterjedt fegyvereket. De csak főbb vonásokban. A ki nyitott szemekkel jár a természetben, meglátja minden állatnak a fegyverét, melylyel a gondos anyatermészet felruházta, hogy védekezhessen ellenségei ellen. Alig van állat, az egyszerű véglényektől kezdve, fel a legmagasabban szervezett emlős állatokig, melynek nem volna fegyvere, melylyel küzdhet ellenségeivel.

T.

Zoologiai állomás Fiumében. Régóta vajúdik a dolog és régóta terveznek a fiúmei irányadó körök egy zoologiai állomást, melynek főfeladata az volna, hogy a tengeri halak biológiai viszonyainak tanulmányozásával a fiúmei halkereskedést elősegítse. Irótársunk, *Gauss (Garády) Viktor*, fáradságot nem ismerő buzgósággal elkövetett mindent azért, hogy a megfelelő hangulatot megteremtse. Most már úgy látszik, siker fogja kísérni törekvéseit; mert nem csak a legelőkelőbb fiúmei köröket tudta ideájának megnyerni, de *Szapáry László* gróf kormányzót is és a miniszteriumok szintén érdeklődnek e valóban hasznos terv iránt. Nincs kizárva az sem, hogy egyúttal a magyar zoologusok is itt fognak tudományos vizsgálataik megajtéséhez helyet találni, ami azért is nagyon kívánatos volna, mert tudjuk, már egy évtized óta elmaradtak zoologusaink a napolyi állomás dolgozóasztalai mellől. B.

Történt pediglen, hogy *Gozsdu E.*, a kitűnő író, ki itt a délvidéken mint államhivatalnok díszes pozíciót foglal el és a kiről tudja Magyarország minden sport- és vadászembere, hogy a vadászat és kutyatenyésztés, kutyaidomítás terén országos tekintély, — egy időben megfordult városunkban. Úri vadászaink nagy diadallal és kitüntetéssel fogadták.

Persze hamarjában vadászatot is rendeztek a tiszteletére, mely alkalommal megjelent az ezen sorok elején említett közkedveltségű *Nimródunk* is, bemutatván símára fésült új vadászkutyáját, melyről azt hangoztatta, hogy annak nincs párja nem csak ebben a nagy vármegyében, hanem talán a félországban sem.

Gozsdu megfigyelte, megvizsgálta az állatot és hangos szóval kimondotta a szentenciát, hogy:

— *Ez bizony egy ritka »Steinhund!*

Mikor ez a megjegyzés a híres kutya-szakértő szájából elhangzott, olyan benső boldogság ömlött el a barátunk arcán, mi pedig bizonyos frígységgel tekintettünk a kitüntetett állatra, melynek szőrös pofáján mintha szintén felvillant volna a büszke önérzet kifejezése.

Eldicsekedtünk azután vele mindenfelé, eldicsekedett a gazdája is, hogy milyen nagy kincs is egy olyan »Steinhund«, olyan hírt hoz erre a városra, a melyhez képest a borunk, a kognakunk, a honvédelmünk, a sor aszfaltunk stb. híre — csak kis Miska.

Most már őszintén bevallhatjuk, hogy egyikünk sem tudta tulajdonképen, hogy mifajta is az a »Steinhund.« A vadászati lexikonokat is átböngészttük, azok sem adtak semmi felvilágosítást.

Vadász-szokás szerint azonban egyikünk sem akarta elárulni a másik előtt, hogy ebben a tekintetben fogyatékos a tudománya és meg voltunk győződve arról, a kutya gazdájával egyetemben, hogy az valami fenomenális, híres fajkutya.

A »Steinhund« híre messze földet bejárt, a vadászlapok készüléteket tettek, hogy a fotografiáját is kiadják, a gazdája kettőzött gonddal ápolta, új nyaklánczot vett számára, díszeset, drágát, melynek ezüstlapján finom vésetű betűk hirdették: »Steinhund!

Ha a gazdájával a sétatéren megjelent, minden szem feléje fordult, minden száj suttopta: »Ez az a híres, nevezetes állat!«

A közös vadászatokra csak nagy ritkán hozta el a gazdája, hogy valami baja ne essék, valami kocza-puskás meg ne srétezze. Mi pedig olyankor, mikor szerencsénk volt a nemes állathoz, csak annak a működését néztük . . . pedig sok olyan bolond dolgot cselekedett, a miért a saját kutyáinkat kegyetlenül megkorbácsoltuk volna.

— Hja! A »Steinhund« . . . az már más! A magas kutya-arisztokracziában másfajta lehet a virtus!

A sok bosszúság után azonban, a mit a híres kutya okozott, nem elégedvén meg a fejcsóválgatással, szenvedélyes vitákba bocsátkoztunk; kezdett fogyni a »Steinhund« nimbusa.

Két pártra szakadt az úri vadászok tábora. Lettek »Steinhundisták« és »Steinhund ellenesek«. Annymra mentek a vitakozások, hogy holmi lovagias ügyek is kezdtek feltűnedezni a láthatáron. Nagy veszélybe jutott a vadásztársulat nyugalma, egysége.

A parasztvadászok csak mosolyogtak a bajszuk alatt.

VADÁSZAT.

Az üregi nyúl és vadászata.

Irta: ifj. Bartal Aurél.

Azt hiszem, kevés az az irigylésre méltó vadászterület hazánkban, a hol ne ismernék a «kinigli»t. Még ha ideig-óráig nem is mutatkozott, egy szép napon csak felüti a sátorfáját az erdészeknek e réme és oly gyorsan és csöndben végzi a sokasodás munkáját, hogy pár hónap múlva már tele van a talaj lyukakkal, keresztül-kasúl vezető aknákkal, az ültetvények megrongálva, a kis csemeték törzsei megrághva — mind a kinigli elszaporodásának félreismerhetetlen jelei. Olyan területen, a hol évek hosszú során keresztül nem láttak egyet sem és legközelebbi tartózkodási helyük is több mértföldnyire esik, oda is elvándorol egy-két család és a hová egyszer betette a lábát, ott mindvégig otthon érzi magát; legalább még nem hallottam, hogy valahonnét teljesen ki lehetett volna pusztítani.

Szaporasága páratlan. A kan februáriustól egészen októberig hódol a szerelemnek, nőténye pedig minden négy, hat hétben kölykezik 4–6-ot, melyek körülbelül egy hónapig a lyukban maradnak és az anyatejjel tápláltnak, a következő évben pedig már teljesen kinőttek és szaporodásra képesek. Elképzelhetni tehát, hogy már néhány egyed is 2–3 esztendő alatt mily tekintélyes számmá növekedhetik. Vannak ugyan ellenségei is: a róka, görény, nyest, sasok, sólymok; de mégis aránylag keveset árthatnak neki, mivel a napot majd mindig üregében tölti, a hová persze a szárnyas ragadozók éppen nem, azokba a szűk mellékfolyosókba pedig, melyekbe a kinigli veszély idején rendszeresen menekül, még a négy lábúak sem

Összevesztek a »Steinhund«-on az urak . . . Halló! mienk lesz a jövő esztendőben a vadászterület!

Mikor már teljesen tarthatatlanok voltak a vadásztársulatban az állapotok, valaki azt indítványozta:

— Ne veszekedjünk urak! Irjunk Gozsdunak, ő majd megismertet a »Steinhund« biográfiájával.

A válasz nemsokára megjött.

Az elnök a szokásos összejövetelel olvasta fel, még pedig majdnem az összes érdekelt jelenlétében.

»Tisztelt Uraim! A »Steinhund« olyan vadászkutyának nevezett hasznavehetetlen dög, melynek »követ« kell kötni a nyakába s beledobni a Dunába.«

És lön falrengető kacagás, hogy zengett bele a Schlossberg, zengett Eselsberg és Kalvarienberg.

A kutya gazdája elsápadt, vette botját, kalapját s gyilkos pillantásokat vetvén reánk — elrohant; úgy bevágta az »Extra vadászszoba« ajtaját, hogy minden üvegtáblája pozdorjává zúzódott. A »Steinhund« hamarosan letűnt a látóhatárról, a gazdája pedig kerülte az embereket . . . a híres négyes tarokpartie is felbomlott . . . ha a jó urat megláttuk az utcán, átmentünk a másik oldalra, behúzódtunk valami kapu alá, hogy jól kikaczaghassuk magunkat.

És most egy megszívlelendő tanácsot adunk kedves olvasóinknak:

Ha sorsuk valamikor idehozza a délvidékre és találkoznak a »Steinhund« gazdájával, ki ne ejtsék ezt a szót a nagy viláért sem, vagy ha véletlenül mégis kiszalad a szájukon, tegyék magukat azonnal védelmi állapotba, mert . . . baj lesz!

Perjessy Lajos.

igen bírnak utána hatolni. Így tehát az óriási szaporulat mellett alig jöhet tekintetbe az a kis szám, mely ragadozóknak esik áldozatul.

Azért magának a vadásznak és erdésznek kell fellépni, ha gátat akar vetni a károknak, melyeket az üregi nyúl életmódja és szokásai folytán okoz. Azt ugyan aligha éri el — még a legkonzekvensőbb üldözéssel sem — hogy egy helyről valamennyit kipusztítsa, de annyi eredménnyel fog járni fáradozása, hogy az állomány évről-évre fogy bizonyos pontig, azután pedig többet kipusztítani már nem igen lehet. Persze ezt is csak úgy, ha a pusztítás kitartással és főleg szakadatlanul foganatosítatik, a mi — tekintve a vadfaj rendkívüli szaporaságát — nagyon természetes. Hogy végképen kiirtani sehonnét sem lehet, az nemcsak onnét van, hogy minél kevesebb a vad, annál lasabban is megy a pusztítás, hanem mivel az a szemfüles, óvatos állatka nagyon is tud vigyázni magára, az első gyanus jelre besurran biztos üregébe és csak a hol igazán sok van, lehet nagy eredményt felmutatni.

Tudvalevő dolog, hogy mily villámgyorsan szalad, szinte csak elsuhan a földön, azért lövése egyike a legnehezebbeknek. A ki hosszú czélzáshoz szokott és minden vadat, legyen az repülő, vagy futó, egy bizonyos ideig követ puskájával, míg a ravaszt elhúzza, az üregi nyúl vadászatra akár ne is menjen, aligha sikerül neki egyet is leteríteni, daczára, hogy máskülönbén jó lövő lehet. Épen ennél a vadászatnál a puska arcához kapása, elsütése és a kinigli bukfcnczezése — ha bukfcnczezik! — egy pillanat műve és ezt a gyorsaságot elsajátítani annak, a ki már kezdettől fogva nincs hozzászokva, éppen nem könnyű. Azonkívül jó lövőnek is kell lennie és a kinigit úgy találni, hogy az tűzben felforduljon és helyben maradjon, mert ha csak megsebesült és főleg ha hátuljába kapta a lövést és még van jártányi ereje, a legközelebbi üregbe surran, a hol ugyan rendszeren elpusztul, de a vadászra nézve persze már elveszett.

Vadászati mód, ha a főczél az üregi nyúl elszaporodásának meggátlása, vagy a már nagyon elszaporodott állomány lehető kiirtása, a vonalhajtás, vagy pedig a vadászmenyéttel való vadászat; ha azonban nem annyira a pusztítás vezérel, mint inkább kellemes, vadászias szórakozás, akkor a vizslával való bokrászás, de különösen az esti és reggeli les, mint a melyek inkább alkalmat nyújtanak ezen vad életmódja és sajátosságai megfigyelésére, ajánlhatók.

A hajtóvadászatiakat rendszeren október és november hónapokban szokás tartani, eltekintve egyéb körülményektől, mivel a lomb már jórészt lehullott és az erdők, bokrosok a legjárhatóbbak. Legeredményesebb lesz a vadászat napfényes, szélcsendes időben, mert ilyenkor a legtöbb nyúl a szabadban tartózkodik. Előre bocsátom, hogy hajtást rendezni csak ott érdemes és eredményes, a hol igazán sok az üregi nyúl és a puskásokra nézve is csak úgy mulatságos, ha nem kell negyedórát várakozniok, míg lövéshez jutnak.

A hajtásokat különben úgy rendezzük, mint az erdei nyúl- és fázán-hajtásokat, azzal az eltéréssel, hogy a hajtókat jóval sűrűbben indítjuk el, lehetőleg nagy lármával, csörtetéssel, faütögetéssel, mert úgy a kinigli inkább messzebbre elszalad és passzirozza a vadászvonalat; míg ha a hajtás csöndben történik, a legközelebbi üregbe surran, vagy valamely bokor alatt, mélyedésben meghúzza magát, míg